

Rudolf FILIPOVIĆ, Antica MENAC

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb

TRANSMORFEMIZACIJA U RJEČNIKU ANGLICIZAMA U RUSKOM JEZIKU – TEORIJA I PRIMJENA

U članku se analiziraju tri (od četiri) komponente sustava transmorfemizacije koje se primjenjuju u analizi anglicizama u ruskom jeziku: a) osnovna transmorfemizacija i njezina tri tipa: nulta transmorfemizacija, kompromisna transmorfemizacija i potpuna transmorfemizacija; b) formiranje osnovnog oblika pojedinih vrsta riječi, tj. adaptacija imenica, glagola i pridjeva; c) adaptacija morfoloških kategorija, i to adaptacija roda imenica i adaptacija glagolskog vida. Četvrta komponenta, primarna i sekundarna adaptacija, primjenjuje se samo u sklopu ostalih komponenata, a sistematski će se obraditi na drugom mjestu.

1.0. *Rječnik anglicizama*. Osnovni zadatak svakoga rječnika jest da pruži čitaocu odgovor na bilo koje pitanje o vokabularu jezika koji se u rječniku obrađuje. Da bi autor rječnika mogao dati odgovor na ta pitanja, mora znati tko su potencijalni korisnici koji će se njegovim rječnikom služiti i što bi oni mogli u njemu tražiti. To se odnosi na opće jednojezične rječnike, na sve dvojezične rječnike, pa i na specijalizirane rječnike, uključujući tu i rječnike anglicizama. Kako mi izrađujemo *Rječnik anglicizama u ruskom jeziku*, pretpostavljamo da će korisnik našega rječnika željeti najprije znati značenje pojedinog anglicizma u ruskom (ako ga već ne zna). Mnogi rječnici anglicizama u drugim jezicima pored značenja bilježe i povijesni razvoj i etimologiju anglicizma, odnosno engleskog izvora iz kojega se anglicizam razvio. Kako većina dosad objavljenih rječnika anglicizama u europskim jezicima ulaze u tu skupinu, činilo bi se kao da je to jedina funkcija tih rječnika.

1.1. Ako je funkcija rječnika anglicizama time određena za prosječnoga čitaoca, vjerujemo da će lingvisti ipak u takvu rječniku tražiti i drugih informacija koje neće naći u dosad objavljenim rječnicima. U tom se slučaju obrada anglicizama mora proširiti te treba sastaviti nov tip rječnikā anglicizama u kojima će se iznijeti mnogo više podataka o anglicizmima nego što se nalazi u dosadašnjim rječnicima anglicizama¹.

¹ Bonnafté (1920), Alfaro (³1970), Neske (²1972), Höfler (1982), Rey-Debove – Gagnon (³1984), Rando (1987), Sellen (1987).

Taj novi tip rječnika baziran je na pristupu koji se izrađuje na novoj teoriji jezika u kontaktu (Filipović 1986). Prvi uzorak takvog novog rječnika nalazi se u *Rječniku anglicizama u hrvatskom jeziku* (Filipović 1990). Osnovna je razlika između prijašnjih rječnika anglicizama, koji daju samo etimologiju i značenje anglicizama, i ovoga novog u tome što se u tom novom tipu rječnika anglicizmi analiziraju na četiri razine: ortografskoj, fonološkoj, morfološkoj i semantičkoj, pa čitalac takvoga rječnika dobiva velik broj informacija o anglicizmima obrađenim na taj način.

1.2. Svi rječnici anglicizama u europskim jezicima koji se izrađuju u okviru znanstvenoga projekta *Jezični dodiri u neposrednom i posrednom posuđivanju* (Filipović 1992) slijede spomenuti plan analize na četiri razine. Dosad su izrađeni rječnici anglicizama u hrvatskom², švedskom³ i rumunjskom jeziku⁴, znatno je poodmakao rad na rječnicima anglicizama u njemačkom, francuskom, ruskom i talijanskom, a priprema se rad na rječnicima anglicizama u češkom, poljskom i slovenskom jeziku. Da bi se principi, definirani u *Teoriji jezika u kontaktu* (Filipović 1986), mogli primijeniti u pojedinim rječnicima, moraju se dalje razraditi i prilagoditi sustavima jezika čiji se rječnici anglicizama izrađuju. Zadatak je ovoga priloga da riješi sve probleme koji se u analizi anglicizama u ruskom jeziku javljaju na morfološkoj razini⁵.

2.0. *Proces supstitucije*. Kako je glavna inovacija nove teorije jezika u kontaktu proces supstitucije, analiza adaptacije izvorne engleske riječi u anglicizam provodi se od prije spomenute četiri razine (1.1.) na dvije: fonološkoj i morfološkoj. Inovativni karakter analize na tim dvjema razinama odražava se u novoj terminologiji i u sustavu njihove prezentacije u rječnicima anglicizama u jezicima koje analiziramo. Supstituciju na fonološkoj razini nazvali smo *transfonemizacijom* (Filipović 1981, 1986 : 69–76, 1990 : 30–31), a supstituciju na morfološkoj razini nazvali smo *transmorfemizacijom* (Filipović 1979, 1980, 1986 : 161–184, 1990 : 37–41).

2.1. Kako je struktura svakoga članka u Rječniku izgrađena tako da obuhvati adaptaciju riječi koja je izvor anglicizma na sve četiri razine, svaka se razina može analizirati posebno jer sadržava svoje specifičnosti koje određuju adaptaciju. Te su specifičnosti određene osobinama sustava jezika davaoca i jezika primaoca. Analiza transmorfemizacije počinje od morfološkoga sustava jezika davaoca (u ovom slučaju engleskog jezika), koji se uspoređuje sa sustavom jezika primaoca (u ovom slučaju ruskog jezika). Sličnosti i razlike tih dvaju morfoloških sustava odredit će proces transmorfemizacije, a zadatak je naše analize da utvrdimo kako se morfološki oblik engleske riječi (izvora anglicizma) adaptira u morfološki oblik anglicizma u ruskom.

2.2. Prvi princip morfološkog međuutjecanja jezika do kojega je lingvistika došla empirijskim putem utvrđuje da jezici, kad dođu u dodir, uglavnom ne utječu jedan na

² Filipović (1990).

³ U tisku.

⁴ U kompjutorskoj obradi.

⁵ Pitanja analize anglicizama u ruskom jeziku na fonološkoj razini obradili smo u prilogu »Transfonemizacija u ruskom jeziku: teorija i primjena«, *Suvremena lingvistika*, 35–36, Zagreb 1993, 59–75.

drugi na području morfologije. Prema tome možemo s Edwardom Sapirom (Sapir 1921 : 217) ustvrditi da jezik davalac vrlo rijetko vrši morfološko preformiranje jezika primaoca. Precizniji je bio Uriel Weinreich (Weinreich 1953 : 31), formuliravši princip koji kaže da se transfer vezanih morfema javlja vrlo rijetko. Ako u nekim jezicima dođe do transfera vezanih morfema, to se događa vrlo rijetko i u posebnim uvjetima (Weinreich 1953 : 32). *Slobodni morfemi* prelaze iz jednoga jezičnog sustava u drugi bez ograničenja. Preuzimanje slobodnih morfema zadovoljava potrebe jezika primaoca za novim riječima da se označe nove stvari i pojmovi. Ako dakle utvrdimo koje su inovacije u vokabularu posuđenica, dobit ćemo odgovor na pitanje što je jedna jezična zajednica preuzela od druge.

2.3. Oblik riječi koji se citira samostalno (bez konteksta) i registriran je u rječnicima kao natuknica zove se *osnovni oblik* i on je s morfološkoga stanovišta neutralan. Analiza na morfološkoj razini sastoji se u tome da se utvrde: a) sve promjene kroz koje prolazi osnovni oblik modela jezika davaoca u tijeku svoje adaptacije i prijelaza u osnovni oblik jezika primaoca, i b) kako se zakoni morfologije jezika primaoca primjenjuju na taj novi osnovni oblik. To znači da model podliježe *gramatičko-morfološkoj interferenciji*. Prema pravilima supstitucije na morfološkoj razini u procesu adaptacije modela u repliku morfemi jezika davaoca usklađuju se s morfološkim sustavom jezika primaoca. To se usklađivanje — adaptacija — odnosi najprije na osnovni oblik posuđenice bez obzira na to, kojoj vrsti riječi pripada, zatim na morfološke kategorije vezane za nj. Kako se osnovni oblik posuđenice javlja u dva oblika: kao slobodni morfem i kao sklop slobodnoga i vezanog morfema, prva lingvistička operacija koja regulira formiranje osnovnog oblika jest supstitucija.

3.0. *Sustav transmorfemizacije*. Supstitucija na morfološkoj razini, koju smo nazivali transmorfemizacija, sa svojim tipovima tvori sustav, po kojem se može provoditi mnogo preciznija analiza i klasifikacija njezinih rezultata. Da bi taj sustav kompletno funkcionirao, potrebno je bilo da se u nj ugradi još jedna naša teoretska inovacija: pojmovna podjela — primarnost i sekundarnost u adaptaciji. To znači da je u metodu istraživanja na morfološkoj razini uvedena distinkcija (po kronologiji i kvaliteti) primarnih od sekundarnih promjena (Filipović 1986 : 60—64). S takvim sustavom, izgrađenim na našim inovacijama u teoriji, može se uspješno provoditi analiza procesa jezičnog posuđivanja i na morfološkoj razini. Vrijednost toga sustava može se utvrditi ako se primijene i vrednuju sve njegove komponente: a) osnovna transmorfemizacija, b) formiranje osnovnog oblika pojedinih vrsta riječi, c) adaptacija morfoloških kategorija i d) primarna i sekundarna adaptacija⁶.

3.1. *Tipovi transmorfemizacije*. Transmorfemizacija se bazira na pretpostavci da riječ može biti sastavljena od slobodnoga morfema i vezanoga morfema, da vezani morfem može biti nulti pa da i sam slobodni morfem čini riječ. Transmorfemizacija se javlja u tri tipa ovisno o sastavu posuđenice i adaptacije vezanoga mor-

⁶ Komponentu d) ovoga sustava u cjelini obradit ćemo na drugom mjestu.

fema: a) *nulta transmorfemizacija*, b) *kompromisna transmorfemizacija*, c) *potpuna transmorfemizacija*.

3.1.1. *Nulta transmorfemizacija* predstavlja prvi stupanj supstitucije, a javlja se kad je model (u našem slučaju engleski izvor) preuzet u jezik primalac (u našem slučaju ruski jezik) kao slobodni morfem bez vezanog morfema pa nema potrebe za morfološkom adaptacijom osnovnog oblika. Posuđenice toga tipa prelaze u morfološki sustav jezika primaoca bez promjene, pošto su prethodno adaptirane na fonološkoj razini. Posuđivanje slobodnih morfema potpuno je neograničeno, jer je leksik otvoren sustav koji prima slobodne morfeme kad se god javi potreba za novim riječima u jeziku primaocu. Transfonemizirani su oblici po svojim dočecima u skladu s morfološkim sustavom jezika primaoca, premda koji put dočetak posuđenice nije identičan ni s jednim dočekom jezika primaoca (npr. -и, -у, koji se javljaju u imeničkim anglicizmima u ruskom: *понн*, *табу* i dr.).

3.1.2. U našoj se sistematizaciji nulta transmorfemizacija provodi po formuli: *slobodni morfem + nulti vezani morfem*. Ta se formula primjenjuje u morfoložkoj adaptaciji imenica i pridjeva, a ne primjenjuje se kod glagola.

engleski izvor	anglicizam u ruskom
osnova + nulti sufiks	slob. morfem + nulti vezani morfem
imenice: <i>bridge</i> <i>boss</i> <i>lord</i> <i>sandwich</i>	<i>бридж</i> <i>босс</i> <i>лорд</i> <i>сандвич</i>
pridjevi: <i>maxi</i> <i>mini</i>	<i>макс</i> <i>мини</i>

3.1.3. U tu kategoriju transmorfemizacije uvrštavamo i imeničke anglicizme čiji se dočeci ne javljaju u ruskim riječima:

engleski izvor	anglicizam u ruskom
osnova + nulti sufiks	slob. morfem + nulti vezani morfem
<i>lady</i> <i>lobby</i> <i>interview</i> <i>show</i> <i>taboo</i>	<i>леди</i> <i>лобби</i> <i>интервью</i> <i>шоу</i> <i>табу</i>

3.2. *Kompromisna transmorfemizacija*. Drugi stupanj supstitucije na morfoložkoj razini javlja se onda kad anglicizam zadržava sufiks — vezani morfem —

iz jezika davaoca koji je fonološki adaptiran, ali nije u skladu s morfološkim sustavom jezika primaoca. Taj djelomično adaptiran oblik modela (engleskog izvora) predstavlja kompromisnu repliku na morfološkoj razini. Ta se adaptacija provodi po formuli: *slobodni morfem + engleski vezani morfem*.

engleski izvor	anglicizam u ruskom
osnova + sufiks	slob. morfem + engl. vezani morfem
<i>box-er</i> <i>lead-er</i> <i>generat-or</i> <i>process-or</i> <i>brief-ing</i> <i>press-ing</i>	<i>бокс-ер</i> <i>лид-ер</i> <i>генерат-ор</i> <i>процесс-ор</i> <i>бриф-инг</i> <i>пресс-инг</i>

3.3. *Potpuna transmorfemizacija*. Na trećem se stupnju supstitucije provodi morfološka adaptacija vezanoga morfema jezika davaoca (koji se ne uklapa u morfološki sustav jezika primaoca), tako da se zamijeni vezanim morfemom – sufiksom – iste funkcije i značenja iz inventara jezika primaoca (ovdje ruskoga jezika). Taj se tip supstitucije naziva potpuna transmorfemizacija, jer je adaptacija izvršena do kraja, tako da se anglicizam integrirao u sustav ruskoga kao jezika primaoca i postao replikom. Ta se adaptacija provodi po formuli: *slobodni morfem + ruski vezani morfem*.

engleski izvor	anglicizam u ruskom
osnova + sufiks	slob. morfem + rus. vezani morfem
<i>gangster-ism</i> <i>football-er</i> <i>crack-ing</i>	<i>гангстер-ство</i> <i>футбол-ист</i> ⁷ <i>крекир-ование</i>

4.0. *Formiranje osnovnog oblika pojedinih vrsta riječi*. Einar Haugen u svom je istraživanju kontakata između američkog engleskog i dijalekata doseljenika (Haugen 1956 : 57) došao do zaključka »da jezici koji imaju paralelne strukture nemaju teškoća s integriranjem posuđenoga materijala: imenice se prihvaćaju kao imenice i dobivaju fleksije i sintaktički položaj imenica, pridjevi se prihvaćaju kao pridjevi itd.« Naša je analiza pokazala a) da se sve vrste riječi u procesu posuđivanja i morfološke adaptacije ne ponašaju tako pravilno i dosljedno kako kaže Haugen, i b) da se transfer morfoloških kategorija mora pomno proučiti, osobito kad jezici različitih morfoloških struktura dolaze u kontakt (Filipović 1986). Kako statistički podaci poka-

⁷ Vidi bilješku 8 na str. 106.

zuju da se posuđeni materijal uglavnom sastoji od tri vrsta riječi: od imenica (oko 75%), od glagola (18%) i od pridjeva (nešto preko 3%) (Haugen 1969 : 406), ta se ista zastupljenost javlja i u našim rječnicima anglicizama u europskim jezicima, u kojima obrađujemo tri glavne vrste riječi: imenice, glagole i pridjeve. Velika prevlast imenica nad drugim vrstama riječi odgovara osnovnom principu posuđivanja: transfer riječi prati preuzimanje predmeta i pojmova iz jedne jezične zajednice u drugu, a ti se preuzeti elementi imenuju imenicama. Imenice se uglavnom preuzimaju po principima primarne adaptacije, a pridjevi i glagoli prolaze kroz sekundarnu adaptaciju. Samo malen broj pridjeva adaptira se u tijeku primarne adaptacije.

4.1. *Adaptacija imenica.* Među anglicizmima u ruskom jeziku imenice po svojoj brojnosti zauzimaju prvo mjesto, pa se tijekom i zakonitost njihove adaptacije mogu precizno pratiti i u velikoj mjeri predvidjeti. Pritom imamo u vidu različitost tipa roda u dva proučavana jezika (prirodni rod u engleskom i gramatičko-prirodni rod u ruskom), kojom se određuje raspodjela po rodovima, i veću ili manju različitost morfološke strukture imenica u dvama jezicima. Na temelju svih tih i drugih činilaca dobiva se kao rezultat velik broj ruskih imeničkih anglicizama koji završavaju na suglasnik (u većem su dijelu muškoga roda, a u daleko manjem ženskoga roda), imenice ženskoga roda na -a (-я), imenice srednjega roda na -o, -e te indeklinabilne imenice ponajviše srednjega roda i gotovo isključivo na samoglasnik.

4.1.1. *Imenice muškoga roda na suglasnik.* Mnogobrojne engleske imenice, koje završavaju na suglasnik, poslužile su kao uzorak za tvorbu imeničkih anglicizama muškoga roda. Među njima ima onih koje se sastoje od *samog slobodnog morfema* te je anglicizam nastao pomoću nulte transmorfemizacije; drugi se uzorci sastoje od *slobodnog morfema + vezanog morfema*, te je anglicizam nastao procesom *kompromisne transmorfemizacije*; treća grupa ima istovrstan sastav kao druga, ali je do anglicizama došlo procesom *potpune transmorfemizacije*. Anglicizmi prve grupe imaju sastav *slobodni morfem + nulti vezani morfem*, anglicizmi druge grupe imaju sastav *slobodni morfem + engleski vezani morfem*, a anglicizmi treće grupe imaju sastav *slobodni morfem + ruski vezani morfem*.

E	gang	R	ганг
	racket		рэкет
	radar		радар
	printer		принтер
	processor		процессор
	pressing		прессинг
	footballer		футболист ⁸

4.1.2. *Imenice ženskoga roda na suglasnik.* Neke engleske imenice na suglasnik poslužile su kao uzorak za imeničke anglicizme ženskoga roda također na

⁸ Sufiks -ist počeo je ulaziti u ruski jezik iz različitih jezika vrlo davno pa je postigao široku upotrebljivost tako da se u okviru ruskoga jezika često primjenjuje za tvorbu novih riječi.

suglasnik. Najčešće je riječ o *nultoj transmorfemizaciji*, tj. o slobodnom morfemu bez vezanog morfema.

E	<i>shawl</i>	R	<i>шаль</i>
	<i>flannel</i>		<i>фланель</i>

Susreću se i slučajevi *potpune transmorfemizacije* sa zamjenom engleskoga vezanog morfema ruskim.

E	<i>sexuality</i>	R	<i>сексуальность</i>
	<i>liberalism</i>		<i>либеральность</i>

4.1.3. *Imenice ženskoga roda na -a/-я*. Za taj najrasprostranjeniji tip imenica ženskoga roda u ruskom poslužili su različiti engleski uzorci: *nultom transmorfemizacijom* preuzete su malobrojne engleske imenice na -a:

E	<i>coca-cola</i>	R	<i>кока-кола</i>
	<i>quota</i>		<i>квота</i>
	<i>sequoia</i>		<i>секвойя</i>

Kompromisnom transmorfemizacijom preuzete su neke kod kojih vezani morfem ukazuje na ženski spol i rod.

E	<i>stewardess</i>	R	<i>стюардесса</i>
---	-------------------	---	-------------------

U nekim je slučajevima ženski rod nastao putem kontaminacije (semantičke analogije).

E	<i>farm</i>	R	<i>фарма</i> (по аналогiji с riječju <i>земля</i>)
	<i>torpedo</i>		<i>торпеда</i> (по аналогiji са <i>мина, бомба</i>)

4.1.4. *Imenice srednjega roda na -o, -e*. Prva dva tipa transmorfemizacije (nulta i kompromisna) nisu prisutna u stvaranju imeničkih anglicizama srednjega roda na -o i -e. Budući da se takve imenice tvore tako da ispred tih nastavaka mora stajati sufiks -ств- odnosno sufiks -и(j)- i njegovi složeni oblici -овани(j)-/-евани(j)- i -изировани(j)-, one se tvore postupkom potpune transmorfemizacije.

E	<i>hooliganism</i>	R	<i>хулиганство</i>
	<i>leadership</i>		<i>лидерство</i>
	<i>farming</i>		<i>фермерство</i>
	<i>lynching</i>		<i>линчевание</i>
	<i>coding</i>		<i>кодирование</i>
	<i>cracking</i>		<i>крекирование</i>

4.1.5. *Indeklinabilne imenice svih rodova*. Najveći broj takvih imenica završava na samoglasnik, a među takvima prevladavaju imenice srednjega roda. Pojedinačni su slučajevi indeklinabilnih imenica ženskoga roda na suglasnik. Svi takvi anglicizmi prolaze kroz proces nulte transmorfemizacije.

E	<i>show</i>	R	<i>шоу</i> (n)
	<i>igloo</i>		<i>иглу</i> (n)
	<i>polo</i>		<i>поло</i> (n)
	<i>canoe</i>		<i>каное</i> (n)
	<i>tory</i>		<i>тори</i> (m)
	<i>dandy</i>		<i>денди</i> (m)
	<i>brandy</i>		<i>брендн</i> (n i m)
	<i>burberry</i>		<i>барберри</i> (n i m)
	<i>lady</i>		<i>леди</i> (f)
	<i>Miss</i>		<i>мисс</i> (f)

4.2. *Adaptacija glagola.* Glagolska vremena i drugi glagolski oblici tvore u engleskom i ruskom jeziku razgranate sustave, koji se između sebe u velikoj mjeri razlikuju. Ne ulazeći ovdje u proučavanje i uspoređivanje tih sustava, zaustavit ćemo se na infinitivu kao osnovnom glagolskom obliku. Infinitiv engleskoga i ruskog jezika bitno se razlikuju po svom obliku. Engleski se infinitiv podudara s oblikom imenice, tj. nema posebnog infinitivnog dočetka, a ruski je infinitiv određen nastavkom *-ть* (rjeđe *-ти, -чь*), ispred kojega mogu stajati različiti glagolski sufiksi.

4.2.1. U formiranju osnovnog oblika glagolskog anglicizma model engleskoga kao jezika davaoca služi kao temelj za daljnju tvorbu, tj. on postaje korijenom buduće glagolske osnove, u koju će onda ući elementi ruskoga kao jezika primaoca: to su sufiksi bilo ruskoga (najčešće općeslavenskoga) podrijetla, bilo sastavljeni od ruskih i posuđenih elemenata. Na tu se osnovu dodaje tada infinitivni nastavak. Od spomenuta tri infinitivna nastavka (*-ть, -ти, -чь*) u tvorbi anglicizama upotrebljava se samo *-ть* (npr. *американизировать*). Kod tzv. povratnih glagola na taj se nastavak nadovezuje postfiks *-ся* (npr. *американизироваться*). Najčešći su glagolski sufiksi u neposuđenim glagolima ruskoga jezika *-а-, -е-, -и-, -ова-, -ну-, -ствова-*. U glagolskim posuđenicama iz engleskoga jezika (i iz nekih drugih germanskih i romanskih jezika) većina tih sufiksa ima vrlo ograničenu upotrebu, ako se uopće upotrebljava. Jedino sufiks *-ова-* ima vrlo široku primjenu, bilo u tom užem obliku, bilo u svojim složenijim oblicima *-ирова-, -изирова-, -изова-*. To su sufiksi koji karakteriziraju glagolske posuđenice iz engleskog i drugih jezika. U nekima od njih možemo pratiti proces posuđivanja i elemente koji su pritom uzeti iz pojedinih jezika posrednika. Tako npr. u sufiksu *-изирова-* glagola *вулканизировать* možemo izdvojiti francuski element *-из-* (*-is-*: *vulcaniser*), njemački element *-ir-* (*-ier-*: *vulkanisieren*) i ruski (općeslavenski) *-ова-* (*вулканизировать*). Od takvih elemenata različitih jezika nastali su složeni sufiksi, pomoću kojih se od stranoga korijena može direktno formirati infinitiv kao osnovni glagolski oblik.

4.2.2. Kod glagolskih anglicizama najčešći je sufiks *-ирова-*; iza kojega slijedi *-ова-* (i njegova varijanta *-ева-* poslije mekih suglasnika, rijetka u anglicizmima),

zatim *-изрова-* i *-изова-*. Kao rijedak zabilježen je nesloženi sufiks *-и-* i također dosta rijedak složeni sufiks *-ствова-*.

4.2.2.1. Navodimo ovdje nekoliko glagolskih anglicizama sa složenim sufiksom *-ирова-*:

E	<i>boycott interview</i>	R	<i>бойкотировать интервьюировать</i>
---	------------------------------	---	--

4.2.2.2. Sufiks *-ова-* često je prisutan i u izvorno ruskim, neposuđenim glagolima, ali ga nalazimo i u glagolskim anglicizmima, npr.:

E	<i>bluff flirt</i>	R	<i>блефовать флиртовать</i>
---	------------------------	---	---------------------------------

Varijanta toga sufiksa jest sufiks *-ева-*, koji dolazi poslije mekih suglasnika:

E	<i>lynch</i>	R	<i>линчевать.</i>
---	--------------	---	-------------------

4.2.2.3. Slijedi nekoliko glagolskih anglicizama sa sufiksom *-изирова-*:

E	<i>vitamin(e) standard</i>	R	<i>витаминызировать стандартизировать</i>
---	--------------------------------	---	---

4.2.2.4. Sufiks *-изова-* dodaje se ponekad istim engleskim osnovama kao i sufiks *-изирова-*, ali se ni druge osnove ne isključuju.

E	<i>vulcan-ize ion-ize</i>	R	<i>вулканизовать ионизовать</i>
---	-------------------------------	---	-------------------------------------

4.2.2.5. Od istog engleskog elementa koji u glagolskom anglicizmu nastupa kao korijen ponekad se mogu raznim sufiksima tvoriti različiti glagoli.

4.2.2.5.1. U nekim se slučajevima dobivaju dva sinonimna glagola, koji se mogu shvaćati i kao varijante istoga glagola. To je slučaj sa sufiksima *-изирова-* i *-изова-*:

E	<i>conveyer</i>	R	<i>конвейеризировать конвейеризовать</i>
	<i>standard</i>		<i>стандартизировать стандартизовать</i>

4.2.2.5.2. Različitim sufiksima uz isti posuđeni korijen formiraju se parovi glagola s donekle različitim leksičkim ili stilističkim značenjem. Tako se uz isti korijen mogu naći sufiksi:

E	<i>centre</i>	R	<i>-ирова- центрировать</i>	<i>-ова- центровать</i>
	<i>code</i>		<i>-ирова- кодировать</i>	<i>-ифицирова- кодифицировать</i>
	<i>drive</i>		<i>-ова- дрейфовать</i>	<i>-и- дрейфить</i>

4.2.2.6. Rijetko se u anglicizmima susreće sufiks *-н-*:

E	<i>hooligan</i>	R	<i>хулиганить</i>
	<i>master</i>		<i>мастерить</i>

4.2.2.7. Na granici upotrebe u književnom jeziku nalaze se malobrojni anglicizmi sa sufiksom *-ствовать-*:

E	<i>hooligan</i>	R	<i>хулиганствовать</i>
	<i>vegetarian</i>		<i>вегетарианствовать</i>

4.3. *Adaptacija pridjeva.* Vrlo je malen broj engleskih pridjeva koji se posuđuju u ruski sustav pomoću *nulte transmorfemizacije*, a osnovni oblik, dobiven na taj način, dalje im se ne mijenja po rodu, broju, padežu i komparaciji kao što je to inače svojstveno ruskomu jeziku. To su *indeklinabilni pridjevi*:

E	<i>khaki, khakee</i>	R	<i>хаки</i>
	<i>maxi</i>		<i>макси</i>
	<i>mini</i>		<i>мини</i>

4.3.1. *Sufiksalna tvorba pridjeva.* Vrlo je velik broj pridjevskih anglicizama koji se podvrgavaju potpunoj transmorfemizaciji, upotrebljavajući ruske sufikse *-н-*, *-ов-*/*-ев-*, *-ск-*, složene tipa *-овск-*, *-ическ-* i sufiks rijedak u posuđenicama *-j-*, na koje se dodaju ruski pridjevski nastavci.

E	<i>detective</i>	R	<i>детективный</i>
	<i>jeans</i>		<i>джинсовый</i>
	<i>gentleman</i>		<i>джентльменский</i>
	<i>ion</i>		<i>ионический</i>
	<i>Darwin</i>		<i>дарвиновский</i>
	<i>bulldog</i>		<i>бульдожий</i>

4.3.2. U sufiksnoj tvorbi pridjevskih anglicizama ima malen broj onih koji se podvrgavaju jednoj vrsti kompromisne transmorfemizacije zadržavajući engleski sufiks i dodavajući mu još jedan ruski sufiks poslije kojega slijede ruski pridjevski nastavci:

E	<i>comfortable</i>	R	<i>комфортабельный</i>
	<i>fashionable</i>		<i>фешенебельный</i>

5.0. *Adaptacija morfoloških kategorija.* Transmorfemizacija je usko povezana s adaptacijom morfoloških kategorija jer se njihov tip, broj i raspodjela često bitno razlikuju u dva jezika u kontaktu koja u tom odnosu nastupaju kao jezik davalac — engleski i jezik primalac — ruski. Ovdje ćemo analizirati jednu imeničku kategoriju — *rod* i jednu glagolsku kategoriju — *vid*, koje imaju važnu ulogu u procesu integracije anglicizama u ruski jezik.

5.1. *Adaptacija roda imenica.* U oba jezika imenice mogu biti muškoga, ženskoga ili srednjega roda, ali se raspodjela po rodovima vrši po različitim, odnosno

djelomično različitim kriterijima. U engleskom jeziku imamo tzv. *prirodni rod*, tj. takav koji ovisi o spolu ili odsutnosti spola onoga što imenice označuju. Tako će imenice koje označuju bića muškoga spola biti muškoga roda, imenice koje označuju bića ženskoga spola bit će ženskoga roda, a imenice koje označuju predmete i pojave bit će srednjega roda. U ruskom jeziku imamo tzv. *gramatičko-prirodni rod*, u kojem po principima prirodnoga roda spol živih bića⁹ određuje muški ili ženski rod odgovarajućih imenica, a po principima gramatičkoga roda imenice se raspodjeljuju na muški, ženski i srednji rod prema završetku osnovnog oblika i deklinacijskom sustavu. Pritom su i u prirodnom rodu prisutni svi elementi gramatičkoga roda, a u gramatičkome nema elemenata prirodnoga roda.

5.1.1. *Prirodni rod u ruskim anglicizmima*. Imenički anglicizmi u ruskom jeziku koji označuju osobe muškoga spola, muškoga su roda te se, po principima prirodnoga roda, slažu u rodu s engleskim modelima od kojih su nastali. Navodimo nekoliko primjera u kojim su model i anglicizam muškoga roda:

E	<i>dandy</i>	R	<i>денди</i>
	<i>gangster</i>		<i>гангстер</i>
	<i>jazzist</i>		<i>джазист</i>

5.1.1.1. Neki ruski anglicizmi toga tipa nemaju izravnog uzorka u engleskom jeziku, već su izvedeni od engleskog korijena i od sufiksa koji određuje muški rod.

E	<i>football</i>	R	<i>футбол-ист</i>
	<i>revolver</i>		<i>револьвер-шик</i>

5.1.1.2. Imenički anglicizmi u ruskom jeziku koji označuju osobe ženskoga spola, ženskoga su roda te se, po principima prirodnoga roda, slažu u rodu s engleskim modelima od kojih su nastali. Navodimo nekoliko takvih primjera u kojima su model i anglicizam ženskoga roda.

E	<i>lady</i>	R	<i>леди</i>
	<i>stewardess</i>		<i>стюардесса</i>

Neki imenički anglicizmi ženskog roda u ruskom jeziku nemaju odgovarajući engleski uzorak pa se stvaraju od engleskoga korijena, kojem se dodaje sufiks za tvorbu imenica muškoga roda, a onda sufiks za oznaku ženske osobe:

E	<i>tennis</i>	R	<i>теннис-ист-ка</i>
	<i>basketball</i>		<i>баскетбол-ист-к-а</i>

⁹ Kod neposudjenih imenica koje označuju životinje nalazimo u ruskom jeziku prirodni rod onda kad je riječ o domaćin ili drugim životinjama kojih je spol za čovjeka važan (*бык* — *корова*, *баран* — *овца*, *лев* — *львица* i dr.). Inače nazivi životinja imaju gramatički rod (*носорог* m, *кукушка* f, *млекопитающее* n). Anglicizmi također imaju gramatički rod (*бульдог* m, *горилла* f). Ako ipak kontekst traži da se označi spol životinje, onda se to ostvaruje sintaktički (*большой кенгуру прыгал*, *большая кенгуру прыгала*) ili, okazionalno, tvorbenim sredstvima (*кенгуру* — *кенгуриха*, *пони* — *поняшка*).

5.1.1.3. Od nekih engleskih imenica, koje mogu biti muškoga i ženskoga roda jer označuju kako muške tako i ženske osobe, formirane su u ruskom jeziku prema principima iznesenim u 5.1.1.1. i 5.1.1.2. po dva anglicizma — jedan kao imenica muškoga, a drugi kao imenica ženskoga roda:

E	<i>finalist</i>	<	R	финалист (m) финалистка (f)
	<i>liliput</i>	<		лилипут (m) лилипутка (f)
	<i>vegetarian</i>	<		вегетарианец (m) вегетарианка (f)

Ponegdje se nađu i dva oblika za ženski rod:

<i>champion</i>	чемпион (m) чемпионка, чемпионесса (f)
-----------------	---

5.1.1.4. Kolebanje u izboru roda nalazimo u anglicizmu *беби*, koji po principima prirodnoga roda može pripadati u muški ili ženski rod prema spolu na koji se odnosi (*мой беби* — *моя беби*). Ne isključuje se ni izbor srednjega roda po analogiji s riječju *дитя* (*мое беби*).

5.1.2. *Gramatički rod*. Imenički se anglicizmi u ruskom dijele na imenice muškoga, ženskoga i srednjega roda prema dočetu osnovnog oblika i prema tipu paradigme. Srednji rod engleskih modela izražava se trima rodovima tih anglicizama.

5.1.2.1. Imenički anglicizmi muškoga roda završavaju na suglasnik te su po morfološkom sastavu identični s engleskim modelima, koji također završavaju na suglasnik. Jedan dio tih anglicizama završava u ruskom jeziku: a) na tvrdi suglasnik

E	<i>gin</i>	R	джин
	<i>pub</i>		паб

b) na meki suglasnik, najčešće [l'], [j], [tʃ']

E	<i>crawl</i>	R	кроль
	<i>bobsleigh</i>		бобслей
	<i>match</i>		матч

5.1.2.2. Neki imenički anglicizmi ženskoga roda završavaju na -a:

E	<i>discotheque</i>	R	дискотека
	<i>yacht</i>		яхта

na -я:

E	<i>utopia</i>	R	утопия
	<i>sequoia</i>		секвойя

Neki imenički anglicizmi ženskoga roda završavaju na meki suglasnik.

E	<i>flannel</i>	R	фланель
	<i>panel</i>		панель
	<i>liberalism</i>		либеральность

5.1.2.3. Deklinabilni imenički anglicizmi srednjega roda u ruskom završavaju na -o, -e:

E	<i>hooliganism</i>	R	хулиганство
	<i>lynching</i>		лиичевание

Indeklinabilni imenički anglicizmi srednjega roda mogu završavati na različite samoglasnike:

E	<i>lobby</i>	R	лобби
	<i>essay</i>		эссе
	<i>canoe</i>		каноз
	<i>water polo</i>		ватерполо
	<i>show</i>		шоу
	<i>interview</i>		интервью

5.1.2.4. Neki imenički anglicizmi nakon integracije u jezik primalac — ruski — pokazuju kolebanje u izboru roda.

E	<i>whisk(e)y</i>	R	виски (n i m)
	<i>burberry</i>		барберри (n i m)

5.2. *Adaptacija glagolskoga vida.* Jezični kontakt između engleskoga i ruskog jezika pokazuje da, osim već spomenutih tipoloških razlika, u tvorbi osnovnog oblika glagolskih anglicizama u ruskom postoji i jedna morfološka kategorija na koju treba obratiti posebnu pozornost kad se analizira adaptacija glagola. To je kategorija glagolskoga vida, po kojoj se ruski glagol znatno razlikuje od glagola u engleskom jeziku. Engleski glagolski sustav nema te morfološke kategorije pa se u analizi adaptacije engleskih posuđenica mora voditi računa o tome kako se ta kategorija u njima izražava.

5.2.1. Prema određenju kategorije glagolskoga vida mogu se ruski glagoli podijeliti u tri skupine:

a) U ruskom je jeziku većina neposuđenih glagola aspektno označena pa se jedan glagol može javiti u jednom morfološkom obliku kao svršeni — perfektivni, a u drugom obliku, s istim leksičkim značenjem, kao nesvršeni — imperfektivni. Takva dva glagola s istim leksičkim, a različitim vidskim značenjem tvore tzv. vidski par, npr. *бросать* — *бросить*, *читать* — *прочитать*.

b) Druga, znatno manja i neproduktivna skupina neposuđenih glagola u ruskom jeziku funkcionira samo u jednom vidu. Tako postoje imperfektivni glagoli bez perfektivnih parova (npr. *значить*, *зависеть*) ili perfektivni glagoli bez imperfektivnih parova (npr. *грянуть*, *очнуться*).

c) Treća grupa, vrlo ograničenog broja među neposuđenim ruskim glagolima, obuhvaća one glagole koji izražavaju vid kontekstom, a ne morfološkim oblikom. Te glagole nazivamo dvovidnim glagolima jer isti oblik sadržava kako imperfektivno

tako i perfektivno značenje. Takvi su: *ранить, крестить, велеть, венчать, исследовать*.

5.2.2. Glagolski se anglicizmi u ruskom jeziku u tijeku svoje adaptacije i integracije u ruski glagolski sustav mogu uključiti u sve tri skupine:

a) Vidske parove, u kojima se perfektivni glagol tvori od imperfektivnoga dodavanjem prefiksa, nalazimo u ovakvim primjerima:

Imperfektivni glagoli	Perfektivni glagoli
<i>дрейфить</i>	<i>сдрейфить</i>
<i>мастерить</i>	<i>смастерить</i>
<i>пасовать</i>	<i>спасовать</i>

b) U drugoj skupini glagola nalazimo prvi od dvaju spomenutih tipova, tj. imperfektivne glagole bez perfektivnih parova. Obratni slučaj, tj. perfektivni glagol bez imperfektivnoga para, nije zabilježen.

Imperfektivni glagoli
бойкотировать
митинговать
конвоировать

c) Treća skupina — dvovidni glagoli — najbrojnija je i sve se više popunjava novim posuđenicama.

Dvovidni glagoli
американизировать(ся)
интервьюировать
нокаутировать
татуировать(ся)
торпедировать

5.2.3. Dvovidni glagoli mogu ponekad u sekundarnoj adaptaciji označiti samo jedan vid, ako im se doda a) prefiks za oznaku svršenoga vida, ili b) sufiks za oznaku nesvršenoga vida. Takva sekundarna adaptacija glagolskog vida omogućuje da ti oblici anglicizama budu semantički mnogo jasniji i određeniji. Ona ujedno omogućuje da se i u glagolskim anglicizmima stvaraju vidski parovi, toliko karakteristični za ruski glagolski sustav.

a) Dvovidni glagol	Svršeni glagol	
<i>скальпировать</i>	<i>о-скальпировать</i>	
<i>кодировать</i>	<i>рас-кодировать</i>	
<i>татуировать(ся)</i>	<i>на-татуировать(ся),</i>	
	<i>вы-татуировать(ся)</i>	
b) Dvovidni glagol	Svršeni glagol	Nesvršeni glagol
<i>сортировать</i>	<i>рас-сортировать</i>	<i>рас-сортиров-ыва-ть</i>
<i>дрессировать</i>	<i>вы-дрессировать</i>	<i>вы-дрессиров-ыва-ть</i>

5.2.4. Da li u ruskom jeziku postoji tendencija smanjivanja dvovidnih glagolskih anglicizama i povećavanja broja onih glagolskih anglicizama koji glagolski vid označuju morfološki, teško je utvrditi. Ako se broj glagolskih internacionalizama u ruskom jeziku bude povećavao, tada će se povećavati i skupina dvovidnih glagola, u koju ulaze i glagolski anglicizmi u ruskom. Suprotno toj tendenciji postoji mogućnost da će se radi semantičke jasnoće i radi čuvanja ruskoga glagolskog vidskog sustava broj dvovidnih glagola smanjivati te će ti glagoli u sekundarnoj adaptaciji prelaziti u skupine glagola s morfološki određenim vidom.

5.2.5. Analiza transfera engleskih glagola u ruski glagolski sustav pokazuje da se njihova adaptacija vrši pomoću potpune transmorfemizacije i dvostupnjevite adaptacije — primarne i sekundarne — jer se tu radi o kontaktu dvaju tipološki različitih jezika: engleskoga, jednog od onih jezika koji ne mogu glagolski vid izraziti morfološki, i ruskoga, koji ima potpuno razvijenu kategoriju glagolskoga vida.

6. *Zaključak.* Analiza anglicizama na morfološkoj razini provedena je prema tri kategorije morfološkog sustava. Prema prvoj kategoriji — osnovnoj transmorfemizaciji, analizirano je formiranje osnovnog oblika anglicizama u ruskom. Osnovni oblik anglicizma u ruskom može biti identičan s oblikom engleskog modela jer ima nulti vezani morfem. Taj se tip naziva nulta transmorfemizacija. Anglicizam u ruskom može zadržati vezani morfem engleskog jezika koji je transfonemiziran. Taj se tip naziva kompromisna transmorfemizacija. Ako se engleski vezani morfem zamijeni ruskim vezanim morfemom iste funkcije i značenja, tada se anglicizam potpuno integrirao u ruski jezični sustav. Taj se tip naziva potpuna transmorfemizacija. Prema drugoj kategoriji analiziralo se formiranje osnovnog oblika triju vrsta riječi: imenica, glagola i pridjeva. Ta je adaptacija izvršena prema pravilima tvorbe riječi u ruskom jeziku. Da bi se te vrste riječi potpuno integrirale u sustav ruskog jezika, ponekad se primjenjivala i sekundarna adaptacija. To se osobito odnosi na glagolske anglicizme u ruskom. Prema trećoj kategoriji obrađena je adaptacija dviju morfoloških kategorija: rod imenica i glagolski vid. Ta je adaptacija usko vezana uz proces integracije imenica i glagola kako bi se te dvije kategorije što potpunije uklopile u sustav ruskoga jezika. Četvrta kategorija, primarna i sekundarna adaptacija, nije posebno analizirana u ovom članku. Njezin drugi dio — sekundarna adaptacija primijenjena je u analizi prvih triju kategorija kad god je trebalo objasniti potpunu integraciju anglicizama u ruski jezični sustav. Rezultati provedene analize triju kategorija sustava transmorfemizacije uz djelomičnu primjenu četvrte kategorije služit će u obradi morfološke razine u *Rječniku anglicizama u ruskom* koji se izrađuje u sklopu projekta »Engleski element u europskim jezicima«.

Bibliografija

- Акуленко, В. В. (1972), *Вопросы интернационализации словарного состава языка*. Харьков : Издательство Харьковского университета.
- Alfaro, R. J. (1970), *Diccionario de anglicismos*. Madrid.
- Авилова, Н. С. (1967), *Слова интернационального происхождения в русском литературном языке нового времени*. Москва : Издательство «Наука».
- Bonnaiffé, Edouard (1920), *Dictionnaire étymologique et historique des anglicismes*. Paris : Librairie Delagraves.
- Filipović, Rudolf (1972), »Some problems in studying the English element in European languages«, *Studia Anglica Posnaniensia* 4, 1-2, 141-158.
- Filipović, Rudolf (1974), »A contribution to the method of studying Anglicisms in European languages«, *Studia Romanica et Anglica Zagrabiensia* 37, 135-148.
- Filipović, Rudolf (1977), »Primary and secondary adaptation of loan-words«, *Wiener Slavistisches Jahrbuch* XXII, 116-125.
- Filipović, Rudolf (1979), »Transmorfemizacija — najčešći oblik supstitucije na morfološkom nivou«, *Filologija* 9, Zagreb, 177-183.
- Filipović, Rudolf (1980), »Transmorphemization: substitution on the morphological level reinterpreted«, *Studia Romanica et Anglica Zagrabiensia* 25, 1-8.
- Filipović, Rudolf (1981), »Transphonemization: substitution on the phonological level reinterpreted«, *Europäische Mehrsprachigkeit*, ed. by W. Pöckl. Tübingen : Niemeyer, 125-133.
- Filipović, Rudolf (1981a), »Morphological categories in linguistic borrowing«, *SRAZ* XXVI, 1-2, 197-207.
- Filipović, Rudolf (1983), »An etymological dictionary of Anglicisms in European languages«, *Theory and Models of Contact Linguistics*. Bonn : Dümmler, 59-68.
- Filipović, Rudolf (1986), *Teorija jezika u kontaktu*. Zagreb : JAZU — Školska knjiga, 322 str.
- Filipović, Rudolf (1990), *Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku: porijeklo — razvoj — značenje*. Zagreb, JAZU — Školska knjiga, 336 str.
- Filipović, Rudolf (1990a), »Morfološke varijante u Rječniku anglicizama u hrvatskom ili srpskom jeziku«, *Croatica — Slavica — Indoeuropaea*, *Wiener Slavistisches Jahrbuch*, Ergänzungsband VIII, 35-42.
- Filipović, Rudolf (1992-1993), »Porijeklo anglicizama: etimologija i razvoj«, *Filologija* 20-21, Zagreb, 75-85.
- Filipović, Rudolf — Antica Menac (1993), »Transfonemizacija u Rječniku anglicizama u ruskom jeziku: teorija i primjena«, *Suvremena lingvistika* 35-36, 59-75.
- Filipović, Rudolf (1995), »Some problems in compiling an etymological dictionary of Anglicisms«, *On Languages and Language — The Presidential Addresses of the 1991 Meeting of the Societas Linguistica Europaea*, Berlin, New York, Mouton de Gruyter, 127-143.

- Haugen, Einar (1956), *Bilingualism in the Americas: A Bibliographical and Research Guide*. American Dialect Society, University of Alabama Press. 159 str.
- Haugen, Einar (1969), *The Norwegian Language in America*. Indiana University Press, XXIV. 699 str.
- Höfler, Manfred (1982), *Dictionnaire des anglicismes*. Paris : Larousse.
- Kesić-Šafar, Branka (1991), »The Analysis of Anglicisms in Russian«, *The English Element in European Languages, Reports and Studies*, Vol. III, Zagreb, Institute of Linguistics, 91-102.
- Menac, Antica (1972), »Glagolske posuđenice u ruskom i hrvatskom književnom jeziku«, *Zbornik radova posvećen VII kongresu jugoslavenskih slavista*, Hrvatsko filološko društvo, Zagreb.
- Neske, Fritz und Ingeborg (1972), *Wörterbuch englischer und amerikanischer Ausdrücke in der deutschen Sprache*. München.
- Pirogova, L. I. Makarova, S. I. *Conjugacion del verbo ruso*. Editorial Progreso, Moscu.
- Rando, Gaetano (1987), *Dizionario degli anglicismi nell'italiano postunitario*. Firenze : Leo S. Olschi.
- Rey-Debove, Josette — Gilberte Gagnon (1984), *Dictionnaire des anglicismes*. Paris : Le Robert.
- Русская грамматика. Том первый. Фонетика, фонология, ударение, интонация, словообразование, морфология.* (1980). Академия наук СССР, Институт русского языка. Издательство «Наука», Москва.
- Sapir, Edward (1921). *Language*. New York: Harcourt, Brace and Company.
- Selten, Bo (1987), *Svensk ordbok*. Växjö : Almqvist & Wiksell International.
- Шанский, Н. М. ред. (1981), *Современный русский литературный язык*. Ленинград : «Просвещение», Ленинградское отделение.
- Weinreich, Uriel (1953). *Languages in Contact: Findings and Problems*. Linguistic Circle of New York XII, 148 str.

TRANSMORPHEMIZATION IN THE DICTIONARY OF ANGLICISMS IN RUSSIAN — THEORY AND APPLICATION

Summary

Transmorfemizacija, one of the forms of substitution on the morphological level, is a system consisting of four components: a) basic transmorfemizacija, b) the formation of the quotation forms of substantives, verbs and adjectives, c) the adaptation of morphological categories: gender of substantives and verbal aspect, d) primary and secondary adaptation. In this article only three components are analysed, while the fourth will be discussed in another article. Basic transmorfemizacija appears in the citation forms of Anglicisms in three types: a) zero transmorfemizacija

following the formula: English free morpheme + zero bound morpheme; b) compromise transmorfhemization in which Anglicisms keep bound morphemes of the donor language — English; c) complete transmorfhemization in which bound morphemes of the donor language — English are replaced by synonymous bound morphemes of the borrowing language — Russian. The quotation forms of substantives, verbs and adjectives are formed according to the rules of word formation in the borrowing language — Russian. Marking the morphological category of gender is closely connected with the formation of the quotation forms of Anglicisms in order to fit the morphological system of Russian. Since Russian has a category of verbal aspect, which does not exist in English, it requires a special treatment: a) in primary adaptation some verbal Anglicisms do not mark verbal aspect morphologically but only by the context (they are biaspectual verbs); b) in secondary adaptation these verbs may denote aspect in the way verbal aspect is marked in Russian, by using prefixes and suffixes. The result of the analysis carried out in this article will be applied in the work on the morphological level in the *Dictionary of Anglicisms in Russian* which is a part of the project »The English Element in European Languages«.

ТРАНСМОРФЕМИЗАЦИЯ В СЛОВАРЕ АНГЛИЦИЗМОВ В РУССКОМ ЯЗЫКЕ — ТЕОРИЯ И ПРИМЕНЕНИЕ

Резюме

Трансмorfемизация как форма субституции на морфологическом уровне представляет собой систему, состоящую из четырех элементов: а) базисной трансморфемизации, б) образования основной формы существительных, глаголов и прилагательных, в) адаптации морфологических категорий: рода существительных и вида глагола, г) первичной и вторичной адаптации. В данной статье анализируются три из этих четырех компонентов, а четвертый будет объектом отдельной статьи. Базисная трансморфемизация появляется в основной форме англицизмов в трех видах: а) нулевая трансморфемизация, реализующаяся по формуле: *английская свободная морфема + нулевая связанная морфема*; б) компромиссная трансморфемизация, в которой англицизмы задерживают связанные морфемы языка-источника — английского; в) полная трансморфемизация, в которой связанные морфемы языка-источника — английского — заменяются синонимическими связанными морфемами заимствующего языка — русского. Обозначение морфологической категории рода тесно связано с образованием основных форм англицизмов, как это соответствует морфологической системе русского языка. Так как русский язык обладает категорией глагольного вида, которой в английском языке

нет, нужно применить особый подход: а) в первичной адаптации некоторые глагольные англицизмы обозначают вид глагола не морфологически, а только при помощи контекста (это двувидовые глаголы); б) во вторичной адаптации эти глаголы могут обозначать вид тем же способом, каким он обозначается в русском языке: при помощи приставок и суффиксов. Результаты анализа, проведенного в этой статье, будут применены в работе на морфологическом уровне над *Словарем англицизмов в русском языке*, являющимся частью проекта «Английский элемент в европейских языках».